

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 5, 2020 | 28.05.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.5.3](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.3)

УДК 303.4:631

М. М. Ігнатенко,

д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, м. Переяслав

ORCID ID: 0000-0002-5713-7951

Л. Ю. Леваєва,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, м. Переяслав

ORCID ID: 0000-0003-0697-2700

І. А. Романюк,

к. е. н., старший викладач кафедри маркетингу та медіакомунікацій, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків

ORCID ID: 0000-0002-9257-2043

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ І СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

M. Ihnatenko

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Economics, Pereiaslav-Khmelnytsky Hrygorii Skovoroda State Pedagogical University, Pereiaslav

L. Levaieva

PhD in Economics, assistant professor, assistant professor of the Department of Economics, Pereiaslav-Khmelnytsky Hrygorii Skovoroda State Pedagogical University, Pereiaslav

I. Romaniuk

PhD in Economics, Senior Lecturer of Department of Marketing and Mediacommunications, Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkiv

INFORMATION SUPPORT OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC PRIORITIES FOR THE DEVELOPMENT OF FARMS AND AGRICULTURAL ENTERPRISES

У статті обґрунтовано особливу роль інформаційного забезпечення формування та здійснення організаційно-економічних пріоритетів розвитку фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств в умовах економіки знань та інформаційного суспільства. Висвітлено його можливості методами та інструментами сучасного обліку, аналізу та синтезу. Виявлено види та основоположні вимоги до якісної інформації, її ознаки та принципи систематизації, групування та використання баз даних. Визначено групи користувачів та особливості здійснення облікового процесу. Зроблено висновок про важливість створення у структурі управління господарств і підприємств агросфери сучасних обліково-аналітичних систем з метою подальшого удосконалення інформаційного забезпечення їх діяльності та розвитку. Зокрема, визначено, що функціонування обліково-аналітичної системи підвищує

якість практичного застосування облікової інформації у процесі виконання управлінських рішень менеджерами і власниками фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств. Інформаційні фактори стосуються достатності й достовірності використання облікової інформації в оцінці конкретних заходів, необхідних для управління виробництвом і прийняття рішень щодо визначення та здійснення організаційно-економічних пріоритетів розвитку фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств.

The special role of information support of formation and realization of organizational and economic priorities of development of farms and agricultural enterprises in the conditions of knowledge economy and information society is substantiated in the article. It is determined that in order to achieve certain goals in the financial and economic activities of farms and enterprises and the implementation of the tasks required to make a significant number of management decisions. Based on the complexity of the reproduction process in agriculture, the corresponding management process is also characterized by versatility and multi-vector. Therefore, the use and analysis of accounting information generated in the accounting process is one of the main sources in making management decisions, but it remains important that it meets reasonable requirements. Its possibilities by methods and tools of modern accounting, analysis and synthesis are highlighted. It is determined that the methodological principles of accounting and the directions and requirements of its implementation are aimed at providing interested users with qualified accounting information, which is necessary for effective management decisions. The types and basic requirements for quality information, its features and principles of systematization, grouping and use of databases are identified. User groups and features of the accounting process are defined. It is substantiated that the importance of accounting information, which arises at different stages of accounting technology and solves different accounting tasks for management and informed management decisions is due to its features. The conclusion is made about the importance of creation in the management structure of farms and enterprises of the agrosphere of modern accounting and analytical systems in order to further improve the information support of their activities and development. In particular, it is determined that the functioning of the accounting and analytical system improves the quality of practical application of accounting information in the process of implementing management decisions by managers and owners of farms and agricultural enterprises. Information factors relate to the adequacy and reliability of the use of accounting information in the assessment of specific measures necessary for production management and decision-making to determine and implement organizational and economic priorities for the development of farms and agricultural enterprises.

Ключові слова: фермерські господарства; сільськогосподарські підприємства; організаційно-економічні пріоритети; розвиток; інформаційне забезпечення; облік; моніторинг; управління; удосконалення.

Key words: farms; agricultural enterprises; organizational and economic priorities; development; information support; accounting; monitoring; management; improvement.

Постановка проблеми. Всебічна системна, насамперед, облікова інформація є основою у забезпеченні та здійсненні процесу управління суб'єктами господарювання агросфери і безпосередньо пов'язана з об'єктами управління. Адже за її допомогою здійснюється попередній, поточний і подальший контроль за об'єктами, а також зв'язок із економічним середовищем, в якому функціонує суб'єкт господарювання. В системі обліку інформація формується відповідно до ієрархичності рівнів управління. У цьому випадку кожному рівню управління відповідає адекватний рівень обліку як системи створення інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.

Повною мірою це стосується вибору та здійснення пріоритетних організаційно-економічних пріоритетів розвитку фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств. Набуття інформацією великого значення для системного управління вирішує питання стратегічного розвитку аграрних господарюючих суб'єктів, проте збільшення її обсягів не гарантує якості. Це зумовлює необхідність дослідити поняття якості облікової інформації, яка справляє прямий вплив на здійснення системного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування та досягнення організаційно-економічних пріоритетів розвитку фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств належать до основоположних

проблем національної аграрної політики. Вони обґрунтовуються у відповідних національних та регіональних програмах, у стратегії і тактиці суб'єктів аграрного господарювання, у фундаментальних наукових працях, періодичних наукових виданнях. Зокрема, слід відзначити роботи Гадзало Я.М., Жука В.М., Могилової М.М., Самсонової В.В., Свиноуса І.В., Скрипник С.В., Шенгерій Т.О., Шпичака О.М. Проте визначення методологічних засад, змісту та особливостей інформаційного забезпечення потребує продовження наукових розробок.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування методологічних засад інформаційного забезпечення організаційно-економічних пріоритетів фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств шляхом використання облікових та позаоблікових джерел, систематизації й аналізу та синтезу інформації сучасними методами й інструментами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними методологічними інструментами інформаційного забезпечення діяльності фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств є облік, обробка, аналіз та синтез інформації. Облікову систему зазвичай розглядають як складову їх системного управління. Динамічне впровадження інновацій у виробництво та інші види діяльності вимагають створення і розвитку інформатизації, переходу до нового, багатомірного розуміння інформаційних процесів, підвищення соціальної ролі інформаційного ресурсу. Облік як обов'язковий елемент управління передбачає дію власної системи за принципом багатоваріантності – з метою забезпечення координації, взаємодії і узгодження окремих елементів управління та досягнення стратегічних цілей.

Отже, у середині кожної сфери функціонування господарств і підприємств і між ними циркулює потік інформації [1, с. 28]. Причому система управління і контролю надає так звану «ідеальну» виробничо-економічну та іншу інформацію у вигляді інструкцій і нормативів, а практична сфера діяльності – «реальну» звітну інформацію про процеси відтворення, доходи, витрати, результати, ресурси, обсяги виробництва та капітал. Обліковий процес формування облікової інформації суб'єктів аграрного господарювання також базується на трьох складових:

- первинний облік, який включає процес документування та оцінки господарських явищ і процесів;
- поточний облік, де відбувається процес облікової реєстрації господарських операцій на бухгалтерських рахунках та в облікових регістрах;
- підсумковий облік, який узагальнює дані поточного обліку в бухгалтерській і фінансовій звітності.

Структурні підрозділи фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств як компоненти певної системи діють взаємозалежно за визначеними зв'язками [2, с. 215]. Завдяки зворотним зв'язкам у системі можуть відбуватися процеси цілеспрямованої діяльності й управління. Саме зворотний зв'язок забезпечує відносну організаційно-економічну стійкість їх як систем, дає змогу формувати повторювані процеси. Тому для потреб управління необхідна система обліку, яка забезпечує координацію, взаємозв'язок і погодження окремих елементів управління з метою досягнення основних цілей і стратегій. Таким чином, інформаційне забезпечення діяльності господарств і підприємств характеризується такою основоположною ознакою, як багатовимірність. Йому відповідають функції системи обліку, які також свідчать про багатовимірність.

З точки зору системного управління, система обліку в цілому виконує завдання впорядкування вхідної та вихідної інформації. Тобто, певні види обліку виділяються відповідно до аспектів організації управління – технічний, технологічний, економічний, організаційний, соціальний, правовий, екологічний та ін. Організація бухгалтерського обліку в господарствах і підприємствах здійснюється з урахуванням виробничо-економічних та соціальних і екологічних взаємозв'язків між їх структурними підрозділами та відповідних інформаційних потоків.

Систематизована облікова інформація дає змогу оперативно реагувати на зміну умов зовнішнього середовища й проведення всебічного аналізу результатів діяльності фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств [3, с. 86]. Отже, для обліку інформаційна функція є найважливішим засобом забезпечення управління, а всі інші функції є похідними від неї.

Водночас, науковцями наголошується увага на достовірності і значимості облікової інформації для акцентування її корисності зацікавленим особам. Достовірність інформації проявляється у повному відображенні господарських процесів суб'єкта господарювання, що легко можна перевірити, і служить інтересам конкретної особи. Значимість облікової інформації полягає в її корисності для складання планів і прогнозів та ґрунтується на зворотному зв'язку і має потрапляти до користувача у необхідний момент.

Інформація сама по собі є значною цінністю, незалежно від фактів, які вона фіксує. Ця цінність зумовлена можливостями, котрі вона надає для прийняття рішень, тобто потенційними діями, що дозволяє відокремити явище (інформаційний аспект) від факту (економічний аспект) і зосередити увагу бухгалтера на явищі. З цього випливає, що входом і виходом бухгалтерської системи є не дебет і кредит, а облікова процедура: вхід – первинні документи (вхідні дані), вихід – звітність (результатна інформація). Для однозначного сприйняття облікової інформації і особами, які брали участь у її підготовці в підприємствах і підприємствах, і тими, які використовують її поза межами.

Правдиве подання інформації в обліково-фінансовій звітності, засноване на чесності її укладачів та уявленні про те, що вона відображає саме ті операції, факти чи події, які вона повинна відображати, або, як обґрунтовано очікують користувачі, вона повинна надавати саме цю інформацію [4, с. 95]. Для досягнення визначених цілей у фінансово-господарській діяльності господарств і підприємств та виконання поставлених завдань потрібно приймати значну кількість управлінських рішень. Виходячи із складності відтворювального процесу у сільському господарстві, відповідний йому управлінський процес також характеризується багатогранністю та багатовекторністю.

Тому використання та аналіз облікової інформації, що сформована в обліковому процесі, є одним з головних джерел при прийнятті управлінських рішень, однак важливою залишається її відповідність обґрунтованим вимогам. У визначенні поняття бухгалтерського обліку науковці зазначають його головну мету, а саме аналіз, інтерпретація і використання інформації. З огляду на це, саме облікова інформація є надійнішою, пов'язуючи суб'єкт аграрного господарювання й середовище, а також внутрішню структуру перетворення інформації [5, с. 175].

За допомогою звітності фінансовий облік забезпечує такою інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів. Вона допомагає їм приймати правильні управлінські рішення, оскільки більшість важливих рішень ґрунтується на фінансових розрахунках. Інформаційною базою для проведення відповідних розрахунків є дані обліку. Водночас, облікова інформація, її правдивість, реальність і доцільність є суттєвим фактором впливу на рівень ефективності системного управління, забезпечуючи всі його рівні даними про фактичний стан об'єкта і суттєві відхилення від очікуваних показників. У такому розумінні вона є основоположною для обґрунтування та здійснення організаційно-економічних пріоритетів розвитку фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств.

В інформаційному забезпеченні системного управління облікова інформація об'єднує всі господарські процеси та забезпечує взаємодію різних структурних підрозділів будь-яких господарств і підприємств. Формування, узагальнення і систематизація облікової інформації, як правило, відбуваються за стандартними формами. Вони регламентовані на загальнодержавному (бухгалтерська фінансова, податкова та статистична звітність) чи галузевому рівні або розроблені безпосередньо у господарствах і підприємствах (внутрішня управлінська звітність) [6, с. 205]. Як правило, до облікової інформації відносяться: дані бухгалтерського обліку і звітності; дані податкового обліку та звітності; дані статистичного обліку та звітності; дані управлінського обліку та звітності (графіки і табличні матеріали про виробництво і реалізацію продукції; плани і бюджети, звіти про їх виконання; виробничі норми і нормативи).

Крім того, велике значення має врахування інформації з позаоблікових джерел. Серед них основоположними є матеріали різних перевірок аудиторських та фінансових служб; пояснювальні та доповідні записки; ділове листування з партнерами, кредиторами; матеріали засобів масової інформації; аналітичні огляди; матеріали, отримані в результаті особистих контактів; фінансова інформація прайс-листів, преїскурантів, довідників. Важливість облікової інформації, яка виникає на різних етапах технології обліку і розв'язує різні облікові завдання для управління та прийняття виважених управлінських рішень обумовлена її особливостями [7, с. 140]. Серед них провідними є:

- фіксація кожної господарської операції у процесі діяльності фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств відбувається у первинних документах, що є певним підтвердженням її здійснення. Документ є вихідною точкою для подальшого обліку та реєстрації в інших документах (облікових реєстрах);

- облікові реєстри, які стають носіями облікової інформації у процесі їх складання, проведення окремих математичних і аналітичних процедур, розрахунків та приймають безпосередню участь в процесі аналізу і отримання аналітичної інформації;

- форми внутрішньої і зовнішньої звітності, які складаються на основі облікових реєстрів, є основними джерелами проведення економічного аналізу та служать певним доказом ведення господарської діяльності господарствами і підприємствами.

Регламентация обліку також відбувається за допомогою певної сукупності документів. Для зручності використання їх можна об'єднати у дві підсистеми: зовнішні нормативно-законодавчі акти (перший, другий, третій рівні регулювання) і внутрішні документи господарюючих суб'єктів агросфери (четвертий рівень). Хоча більшість внутрішніх форм документів розроблено та передбачено законодавством, однак окремі їх форми створюються за потребою господарств і підприємств. Це відбувається в залежності від сфери та масштабу діяльності, складу учасників, інтеграційної взаємодії, особливостей виробничо-господарської структури організації, територіального розміщення структурних підрозділів, господарського досвіду, психологічного клімату, традицій, взаємин колективу і керівництва, акціонерів і менеджерів. Від співвідношення цих двох підсистем і залежить зміст, якість, доступність облікової інформації.

Облікова інформація повинна задовольняти конкретним потребам користувачів у залежності від рівня та характеру прийнятих рішень. Ступінь корисності інформації визначається за якісними характеристиками [8, с. 186]. Якісні характеристики – це ті критерії, за допомогою яких уніфікується й полегшується процес тлумачення і правильного використання фінансової і управлінської інформації. Виділяються принаймні чотири основні якісні характеристики інформації:

- дохідливість – інформація, повинна бути розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання і зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;

- доречність характеризує здатність інформації впливати на рішення, що приймаються на її основі;

- достовірність означає, що інформація не повинна містити помилок і перекозень, які можуть вплинути на рішення користувачів;

- співставність характеризує можливість користувачів порівнювати інформацію за різні періоди.

Крім зазначених характеристик, якість облікової інформації зазвичай оцінюють через такі індикатори: аналітичність – розраховується по напрямках діяльності та з деталізацією, яка необхідна для вирішення

поставлених завдань; об'єктивність – відображає відомості про поточний стан підприємства в реальному часі; оперативність – надходить до користувачів у момент появи в облікових регістрах підприємства, оскільки несвочасність надходження інформації зумовлює запізнення в прийнятті рішень; суттєвість та повнота – достатність для ефективного використання та прийняття рішень; сумісність інформації, яка надходить з різних джерел; точність – однозначне сприйняття інформації всіма споживачами; репрезентативність – достатня структура і кількість для адекватного відображення особливостей підприємства; стійкість – можливість інформації зберігати свої властивості на певному відрізку часу.

Облікова інформація повинна бути орієнтована на те, що необхідно знати зацікавленим особам, і мати необхідні пояснення певних показників [9, с. 47]. Зацікавленими користувачами інформації, яка формується в бухгалтерському обліку, є особи, які потребують інформації про конкретне господарство або підприємство і мають достатні знання для того, щоб зрозуміти, оцінити і використовувати таку інформацію. Користувачів цікавить наступна інформація, яка формується в системі їх бухгалтерському обліку:

- 1) інвестори зацікавлені в інформації про прибутковість і ризики запланованих або вкладених ними інвестицій, про можливість і доцільність розпоряджатися інвестиціями, про здатність господарств і підприємств, в які вкладаються кошти, виплачувати дивіденди;
- 2) працівники зацікавлені в інформації про стабільність і прибутковість господарств і підприємств, про гарантії в щомісячній виплаті заробітної плати і збереження робочих місць;
- 3) позикодавці зацікавлені в інформації про платоспроможність суб'єктів господарювання, яка гарантує своєчасність погашення наданої ними позики і виплату відповідних відсотків;
- 4) постачальники і підрядчики зацікавлені в інформації, яка дозволяє визначити, чи будуть сплачені в строк належні їм суми;
- 5) покупці і замовники зацікавлені в інформації про тривалість діяльності господарств і підприємств;
- 6) органи влади зацікавлені в інформації про сплату податків до бюджету, про наявність робочих місць, про розробку і реалізацію загальнодержавної політики;
- 7) громадськість у цілому зацікавлена в інформації про роль і вклад фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств у підвищення добробуту суспільства на місцевому, регіональному і державному рівнях; у розвиток сільських громад і підтримку сільських територій.

Для підвищення ефективності застосування облікової інформації та вдосконалення системи управління господарствами і підприємствами в цілому необхідна докорінна реконструкція його технічної та інформаційної бази на основі автоматизованої системи обліку та застосування новітніх інформаційних технологій [10, с. 25]. Удосконалення інформаційної системи й усіх видів обліку на рівні суб'єктів господарювання в агросфері є обов'язковою і необхідною умовою при розробці ефективних управлінських рішень. Воно потребує не лише переосмислення методології й методики управління та покращення матеріально-технічної бази, форм накопичення і зберігання інформації.

Мова йде про підготовку та залучення з якісно новими кваліфікаційними характеристиками обліково-аналітичних працівників, здатних забезпечити формування адекватної потребам сьогодення обліково-аналітичної інформації [11, с. 12]. Впровадження інформаційних комп'ютерних технологій в цілому впливає на систему обліку, аналізу і контролю в господарствах і підприємствах, ефективно поєднує фінансовий і управлінський облік за допомогою автоматизованих програм обробки даних, комп'ютерних систем. Це також передбачає розробку певних алгоритмів, форм, таблиць, методики обробки інформації, якісних систем документообороту із врахуванням можливостей адаптації під потреби конкретного суб'єкта господарювання агросфери.

Ефективність процесу комп'ютеризації залежить від правильного вибору програмного продукту та визначення чітких критеріїв його вибору. Адже багато з них хоча і є схожими за функціональними якостями, однак суттєво відрізняються за ступенем масштабності, рівнем захисту і безпеки, вартістю впровадження [12, с. 28]. Тому перевага має надаватися використанню інтегрованих програм, спектр яких з урахуванням їх функціональних можливостей і вартісних характеристик може задовольнити потреби господарств і підприємств, виходячи із масштабів та видів діяльності, рівнів її спеціалізації і диверсифікації.

Висновки. Отже, викладені методологічні засади обліку та напрямів і вимог його здійснення спрямовані на забезпечення зацікавлених користувачів кваліфікованою обліковою інформацією, яка необхідна для прийняття ефективних управлінських рішень. Формування облікової інформації залежить від прийнятих законодавчих й нормативних актів, які спрямовані на пошук шляхів узгодження обліку з реаліями економіки; узгодження системи бухгалтерського обліку й оподаткування та підвищення інформативності звітних показників; процесу підготовки та відображення інформації в бухгалтерських документах; взаємозв'язку оперативного, бухгалтерського, управлінського та податкового обліку; контролю за якістю інформації, яка надається для користувачів.

Функціонування обліково-аналітичної системи підвищує якість практичного застосування облікової інформації у процесі виконання управлінських рішень менеджерами і власниками фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств. Зокрема, інформаційні фактори стосуються достатності й достовірності використання облікової інформації в оцінці конкретних заходів, необхідних для управління виробництвом і прийняття рішень щодо визначення та здійснення організаційно-економічних пріоритетів розвитку фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств. Таким чином, управлінський персонал багатьох з них потребує інформації й аналітичних даних, необхідних для своєчасного прийняття ефективних рішень.

Список літератури.

1. Шпичак О.М., Свиноус І.В. Реалізація продукції особистими селянськими господарствами – витрати, ціни, ефективність : монографія. К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2008. 300 с.
2. Романюк І.А., Мандич О.В., Нікітіна О.М. Особливості впровадження маркетингових комунікацій в туристичні послуги. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2016. Вип. 174. С. 212-218.
3. Ігнатенко М.М. Формування інформаційної безпеки підприємств і організацій в умовах автоматизації обліку та фінансової звітності. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 4 (40). С. 84-88.
4. Кирилов Ю.Є., Осадчук І.В. Розвиток малих форм господарювання на селі в умовах глобалізації. *Економіка АПК*. 2010. № 7. С. 91-97.
5. Мармуль Л.О., Гальцова О.Л. Ефективність підприємницької діяльності фермерських господарств : монографія. К. : ННЦ ІАЕ, 2006. 204 с.
6. Шенгерій Т.О. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств: аналітика макrorівня. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2013. № 1 (14). С. 202-207.
7. Самсонова В.В. Сучасний стан функціонування організаційно-економічного механізму поширення сільськогосподарських знань та інформації в Україні. *Аграрна наука і освіта*. 2007. Т. 8, № 5/6. С. 138-142.
8. Кальна-Дубінюк Т.П., Кудінова І.П., Рибак Л.Х., Корінець Р.Я. Сільськогосподарська дорадча діяльність: навчальний посібник для дистанційного навчання. К., 2009. 316 с.
9. Яхно К.Г. Напрями розвитку інформаційного забезпечення ринку аграрної продукції. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки*. 2016. Вип. 2. Ч. 1. С. 46-49.
10. Мармуль Л., Лугова О. Методичні підходи до оцінки економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Економіст*. 2012. № 2. С. 24-26.
11. Гадзало Я.М., Жук В.М., Моголова М.М. Наукові основи і стратегічні пріоритети сталого розвитку сільських територій України. К.: ННЦ «ІАЕ», 2019. 40 с.
12. Скрипник С.В. Категорії та критерії визначення малих форм господарювання на селі. *Agricultural and resource economics*. 2016. Vol. 2, no 2. С. 27-35.

References.

1. Shpychak, O.M. and Svyynous, I.V. (2008), *Realizatsiya produktsiyi osobystymy selyans'kymy hospodarstvamy – vytraty, tsiny, efektyvnist'* [Sales of products by private farms - costs, prices, efficiency], NNTS «Instytut ahrarnoyi ekonomiky», Kyiv, Ukraine.
2. Romaniuk, I.A. Mandych, O.V. and Nikitina, O.M. (2016), “Features of introduction of marketing communications in tourist services”, *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu sil's'koho hospodarstva imeni Petra Vasylenka*, vol. 174, pp. 212-218.
3. Ihnatenko, M.M. (2017), “Formation of information security of enterprises and organizations in terms of automation of accounting and financial reporting”, *Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, vol. 4 (40), pp. 84-88.
4. Kyrylov, YU.YE. and Osadchuk, I.V. (2010), “Development of small forms of management in rural areas in the context of globalization”, *Ekonomika APK*, vol. 7, pp. 91-97.
5. Marmul', L.O. and Hal'tsova, O.L. (2006), *Efektynnist' pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti fermers'kykh hospodarstv* [The efficiency of entrepreneurial activity of farms], NNTS IAE, Kyiv, Ukraine.
6. Shenheriy, T.O. (2013), “Information support of innovative activity of agricultural enterprises: macro-level analysis”, *Yevropeys'kyy vektor ekonomichnoho rozvytku*, vol. 1 (14), pp. 202-207.
7. Samsonova, V.V. (2007), “The current state of functioning of the organizational and economic mechanism of dissemination of agricultural knowledge and information in Ukraine”, *Ahrarna nauka i osvita*, vol. 5/6, pp. 138-142.
8. Kal'na-Dubinyuk, T.P. Kudinova, I.P. Rybak, L.KH. and Korinets', R.YA. (2009), *Sil's'kohospodars'ka doradcha diyal'nist'* [Agricultural advisory activities], Kyiv, Ukraine.
9. Yakhno, K.H. (2016), “Directions of development of information support of the market of agricultural products”, *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Ser. Ekonomichni nauky*, vol. 2, pp. 46-49.
10. Marmul', L. and Luhova, O. (2012), “Methodical approaches to assessing the economic potential of agricultural enterprises”, *Ekonomist*, vol. 2, pp. 24-26.
11. Hadzalo, YA.M. Zhuk, V.M. and Mohylova, M.M. (2019), *Naukovi osnovy i stratehichni priorytety staloho rozvytku sil's'kykh terytoriy Ukrayiny* [Scientific bases and strategic priorities of sustainable development of rural areas of Ukraine], NNTS «IAE», Kyiv, Ukraine.
12. Skrypnyk, S.V. (2016), “Categories and criteria for determining small forms of management in rural areas”, *Agricultural and resource economics*, vol. 2, no 2, pp. 27-35.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2020 р.